

KIBRIS TÜRK TOPLUMUNUN TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİ BENİMSEMESİNDE MÜZİK VE EĞİTİMİN ETKİSİ

The Effect of Music And Education on Turkish Cypriot Community's Approach to Turkish Nationalism

Başak GORGORETTI*
Emine KIVANÇ ÖZTUĞ**

ÖZ

Osmanlı İmparatorluğunun Kıbrıs adasını fethiyle çoğalmaya başlayan Türk nüfus beraberinde kültürel değerlerini de taşımıştır. Klasik Türk müziği ve Mevlevi müziğinin yaygın olduğu dönemin ardından, Avrupa müziği, rock ve etnik-pop müzik Kıbrıs Türk müzik kültürü içerisinde yerini almıştır. Kıbrıs Türk müziği, çatışmaların başlamasıyla birlikte kendi kabuğuna çekilen Kıbrıslı Türklerin özgürlük ve bağımsızlık çağrılarını dile getiren önemli bir araç olmuştur. Savaş yıllarında verilen bağımsızlık mücadelesi Türk kimliğinin daha çok benimsenerek, özümsemesine, milliyetçilik anlayışının da daha derinden hissedilmesine neden olmuştur. Kıbrıslı Türk besteciler o dönemde besteledikleri şarkılarında bağımsızlık, Türklük ve Türkiye'ye bağlılık konularını işlemişlerdir. Milliyetçilik hareketi azınlık durumuna düşen, öz kimliğini kaybetmek istemeyen Kıbrıslı Türkler için yerel müzikte uzun yıllar etkisi hissedilen sözlerle yerini korumuştur. Bu araştırmada müzik ve eğitimin Kıbrıs Türk toplumunda milliyetçiliğin gelişimini nasıl etkilediği sorgulanmıştır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma konusunu içeren basılı ve elektronik kaynaklar belgesel tarama yöntemi ile toplanmıştır. Veriler tarihsel ve sosyolojik yönleri değerlendirilerek analiz edilmiştir. Çalışmanın alt boyutları; "İngiliz yönetiminde eğitim politikası", "milliyetçilik olgusu ve Türkiye (Anadolu) etkisi", "radyonun misyonu", "Kıbrıs Türk milliyetçiliğinin gelişmesinde siyaset, politika ve eğitim etkisi", "Atatürk ilke ve inkılaplarının Kıbrıs Türk milliyetçiliğine etkileri" ve "Kıbrıs Türk yerel müziğine yansımaları" olarak oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Türk milliyetçiliği, İngiliz yönetimi, eğitim, müzik

ABSTRACT

Turkish population, which began to increase after the conquest of Cyprus island by Ottoman Empire, brought with it some cultural values. After a period dominated by Classical Turkish music and Mevlevi music, European music, rock music and ethnic-pop music took its place in Turkish Cypriot music. Turkish Cypriot music became an essential instrument in reflecting the calls for freedom and independence of Turkish Cypriots, who isolated themselves when the conflicts started. The struggle for independence in the years of war led to adapt and internalize Turkish identity more and to feel nationalism philosophy even more deeply. Turkish Cypriot composers of the period treated independence, Turkism and commitment to Turkey as topics in the songs they composed. The nationalist movement has found its place in the local music for many years for Turkish Cypriots who have become a minority and do not want to lose their identity. This study questions the impact of music and education in Turkish Cypriot society on the development of nationalism. Document analysis method was used in the study. Printed and electronic sources related to the subject of the study were collected through document screening method. Data were analyzed by evaluating their historical and sociological aspects. The sub-dimensions of the study were formed as "Educational Policy in British Administration", "nationalism phenomenon and Turkey (Anatolia) effect", "mission of radio", "politics, policy and education effect on the development of Turkish Cypriot nationalism", "effects of Atatürk's principles and revolutions on Turkish Cypriot nationalism" and "its reflections on Turkish Cypriot local music".

Keywords: Turkish Cypriot nationalism, British administration, music, education

Araştırma Makalesi/Research Article Geliş Tarihi/Received Date: 12.10.2022 **Kabul Tarihi/Accepted Date:** 04.01.2023

* **Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Doç. Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, basak.guler@emu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0656-0688

** Yrd. Doç. Dr., Yakınoğlu Üniversitesi, emine.kivancoztug@neu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1135-1418

EXTENDED ABSTRACT

Turkish population, which began to increase after the conquest of the island by Ottoman Empire, brought with it some cultural values. After a period dominated by Classical Turkish music and Mevlevi music, European music, rock music and ethnic-pop music took its place in Turkish Cypriot music. Turkish Cypriot music became an essential instrument in reflecting the calls for freedom and independence of Turkish Cypriots, who isolated themselves when the conflicts started.

In Cyprus, which was under the British rule between 1878 and 1960, the British administration displayed suppressive attitudes on the social identity of the Turkish community; it took decisions that affected the life of this community and put them in practice immediately. Turkish Cypriot community, whose identity was subdued, tried to preserve its commitment to its roots in education and daily life, and conducted activities and organizations aiming at sustaining such commitment. By following the developments in the newly established Republic of Turkey and applying these developments and innovations in Cyprus, studies were carried out especially for the development of Turkish nationalism within the Turkish Cypriot community. The acceptance and implementation of Atatürk's principles and reforms by the Turkish Cypriot community is another factor in the adoption and development of Turkish nationalism by the Turkish Cypriot community.

The privileges granted to the Greek Cypriot community by the British administration caused the Greek Cypriot community to adopt Greek nationalism with the influence of the church and try to spread Hellenism to the entire society. The negative reflections of all these on the Turkish Cypriot community have been effective in strengthening the national identity and sense of belonging of the Turks. The print media and education have also been influential in the rise of Turkish nationalism in the Turkish Cypriot community. The articles in the Turkish press about the struggle of Turkish Cypriots, the sharing of these articles by teachers even with illiterate people in Cyprus, and the processing of textbooks from Turkey by teachers from Turkey can be given as examples. In cases such as the celebration of national holidays by Turkish Cypriots, the enthusiasm felt in the adoption of Turkish nationalism was not only valid for the struggle. It turned into a celebration of his commitment to Turkey and Turkish identity, which will continue in the future. With the celebration of the national holidays of the Republic of Turkey by the Turkish Cypriots, it is aimed to revive the social memory and to ensure the permanence of the importance and meaning of the celebrated day. The understanding of nationalism, voiced through the marches sung by children and young people at the ceremonies, is kept alive with an air of enthusiasm in the celebrations, thus renewing the sense of unity and belonging.

Radio, which is among the first and most important tools of mass communication, played an essential role in the formation of a massive force through its broadcasts underlining the unity and solidarity of the society in the years of conflict. With the start of conflicts between two communities, Turkish Cypriot community established Bayrak Radio based on its previous experiences, its broadcasts emphasized unity of the society and Turkish nationalism. Immigrants from Turkey, who immigrated to the island since 1974, listened to Anatolian and Mehter music with "cultural transport" and tried to keep their own musical culture alive in this way. In addition to making and maintaining their own local music, Turkish Cypriots gradually began to meet the musical background that Turkish immigrants brought with them.

The struggle for independence in the years of war led to adapt and internalize Turkish identity more and to feel nationalism philosophy even more deeply. Turkish Cypriot composers of the period treated independence,

Turkism and commitment to Turkey as topics in the songs they composed. The nationalist movement has found its place in the local music for many years for Turkish Cypriots who have become a minority and do not want to lose their identity.

This study questions the impact of music and education in Turkish Cypriot society on the development of nationalism. Document analysis method was used in the study. Printed and electronic sources related to the subject of the study were collected through documentary screening method. Data were analyzed by evaluating their historical and sociological aspects. The sub-dimensions of the study were formed as “Educational Policy in British Administration”, “Turkey (Anatolia) Effect and Nationalism Phenomenon”, “Mission of Radio”, “Politics, Policy and Education Effect on the Development of Turkish Cypriot Nationalism”, “Effects of Atatürk's Principles and Revolutions on Turkish Cypriot Nationalism” and “its Reflections on Turkish Cypriot Local Music”.

The independence struggle of Turkish Cypriots against the Hellenism Idea of the Greeks began with the feeling of political and social effects of National Independence War of Turkey. The discriminatory and suppressive behavior displayed by the British administration directed Turkish Cypriots towards a search for national identity. This search is the most important factor in the adoption of Turkish nationalism through commitment to Turkey, accepting Atatürk’s principles and revolutions, and Turkism. Likewise, in this context, means of communication, education and music played a very important role in the adoption of Turkish nationalism by Turkish Cypriot community. Communication, education and music, which served both as means and methods, played role as important dynamics in the social and political transformation of Turkish Cypriot community.

Kıbrıs'ın bir ada olması, Akdeniz'de coğrafik olarak önemli stratejik bir konumda bulunması ve limanlarının ticaret yapmak amacıyla kullanılması, adaya farklı kültürlerin buluşma ve yerleşim noktası olma özelliği kazandırmıştır. Uzun yıllar boyu farklı kültürlerin bir arada yaşadığı Kıbrıs'ta, 1571'de Osmanlı'nın adayı fethiyle (Akgün, 2012: 2) birlikte İmparatorluk sınırları içinde yaşayanlar arasından göç başlamıştır. Bu göç özellikle Orta Anadolu'dan gerçekleşmiş, Aksaray, Beyşehir ve Seydişehir'den Kıbrıs'a yoğunlukla Yörükler göç etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun adadaki varlığı süresince Müslüman Türklerle birlikte adada Rumlar, Ermeniler, Yahudiler ve Maruniler birlikte yaşamışlardır. 1878 yılında ada Osmanlı İmparatorluğu tarafından İngiltere'ye kiralanmıştır (Öz, 2016: 1267). 24 Temmuz 1923 'te Lozan Antlaşmasının imzalanmasıyla birlikte Kıbrıs adasının İngiltere'ye ait olduğu Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş ve Kıbrıslı Türklere Türkiye'ye göç etme ve Kıbrıs'ta kalma seçenekleri sunulmuştur. Bu dönemde adadan yaklaşık 5000 Kıbrıslı Türk Türkiye'ye göç etmiştir. Bu durum nüfus dengesindeki bozulmaların artmasına neden olmuştur. İngiltere adaya resmen sahip olduktan sonra adanın tüm yönetimini üstüne almıştır. Adayı 1941 yılına kadar İngiliz yöneticiler yönetmiş, 1941 yılında ise yerel yönetimlerin seçim yapmasına izin verilmiş sonrasında ise Kıbrıslı Türkler ve Rumlar siyasal olarak örgütlenmeye başlamışlardır. 1960 yılında adada iki toplumlu olarak bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştur. 1964 yılında Kıbrıslı Rum yöneticiler Kıbrıs Cumhuriyeti'ni kuran anlaşmaları bozarak, anlaşmayı ihlal etmişlerdir. Sonrasında iki toplumun arasında başlayan çatışmaların ardından, 28 Aralık 1967 yılında Kıbrıslı Türkler Geçici Türk Yönetimini ilan etmişlerdir. 1974'te her iki toplumun arasında çatışmaların artmasıyla Türkiye adaya askeri hareket düzenlemiş (Yüksel, 2009: 180), gerçekleşen harekattan sonra ada kuzey ve güney olarak ikiye bölünmüştür. 15 Kasım 1983 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulmuştur.

Tüm bu siyasi gelişmeler doğrultusunda Kıbrıs Türk kültürü de değişime uğramış, siyasi ve politik dalgalanmalardan etkilenmiştir. Osmanlı İmparatorluğunun adayı fethiyle çoğalmaya başlayan Türk nüfus beraberinde kültürel değerlerini de taşımıştır. Klasik Türk müziği ve Mevlevi müziğinin yaygın olduğu dönemin ardından, Avrupa müziği (Batı müziği), rock ve etnik-pop müzik Kıbrıs Türk müzik kültürü içerisinde yerini almıştır (Azgın, 2015: 79). Adada yaşayan Rumlar, Ermeniler ve Marunilerle ortak özelliklere sahip tarafları da olan Kıbrıs Türk müziği, çatışmaların başlamasıyla birlikte kendi kabuğuna çekilen Kıbrıslı Türklerin özgürlük ve bağımsızlık çağrılarını dile getiren önemli bir araç olmuştur. Savaş yıllarında verilen bağımsızlık mücadelesi Türk kimliğinin daha çok benimsenerek, özümsemesine, milliyetçilik anlayışının da daha derinden hissedilmesine neden olmuştur (Yüksel, 2009: 174). Kıbrıslı Türk besteciler o dönemde besteledikleri şarkılarında bağımsızlık, özgürlük, Türklük ve Türkiye'ye duyulan bağlılık konularını işlemişlerdir. Milliyetçilik hareketi azınlık durumuna düşen, öz kimliğini kaybetmek istemeyen Kıbrıslı Türkler için yerel müziklerde uzun yıllar etkisi hissedilen sözlerle yerini bulmuştur (Gorgoretti,2020: 158). Bu araştırma da Kıbrıs Türk toplumunda müzik ve eğitimin milliyetçiliğin gelişimini nasıl etkilediği sorgulanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı kaynakların kapsamını özenle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach&Ward,2013: 8). Alanyazındaki dokümanların incelenmesinde izlenen analitik süreç, belgedeki verilerin tespiti, seçilmesi, değerlendirilmesi ve sentezlenmesini içerir (Kıral,2020: 171,172). Doküman inceleme alanyazın taramasıyla beraber veri toplayarak analiz etme biçimini de ifade eder (O'leary,2004: 85).

Bu araştırmada basılı ve elektronik kaynaklar taranarak, araştırmayla ilgili verilere ulaşılmış, veriler sistematik olarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Verilerin toplanması

Araştırma konusunu içeren basılı ve elektronik kaynaklar belgesel tarama yöntemi ile toplanmıştır (Baltacı, 2019: 370). Konuyla ilgili makale, kitap ve tezlere ulaşılmış ve bu kaynakların içerdiği bilgiler veri analizine tabi tutulmuştur. Dokümanların orijinalliği kontrol edilerek, teyit edilmiş ve dokümanlar ayrıntılı okunarak analiz edilmiştir.

Verilerin analizi

Veriler dökümanlar yoluyla toplanmış, dökümanların detaylı okunmasının ardından, araştırmayla ilgili veriler makale, kitap ve tezlerin ilgili içeriklerinin bir araya getirilerek sentezlenmesi yoluyla bulgulara ulaşılmıştır. Döküman analizi, ilgili konu hakkında anlam çıkarmak, anlayış oluşturmak, görgül bilgi ortaya koymak için verilerin incelenmesi ve tefsir edilmesidir (Corbin & Strauss, 2008: 20) Veriler tarihsel ve sosyolojik yönleri değerlendirilerek analiz edilmiştir. Bulgular çalışmanın ana konusu olan “Kıbrıs Türk Toplumunun Türk Milliyetçiliğini Benimsemesinde Müzik ve Eğitim Etkisi” ekseninde alt boyutların oluşturulması yoluyla aşamalandırılmıştır. Çalışmanın alt boyutları; “İngiliz Yönetiminde Eğitim Politikası”, “Türkiye (Anadolu) Etkisi ve Milliyetçilik Olgusu”, “Radyonun Misyonu (Bayrak Radyo Televizyon Kurumu)”, “Kıbrıs Türk Milliyetçiliğinin Gelişmesinde Siyaset, Politika ve Eğitim Etkisi”, “Atatürk İlke ve İnkılaplarının Kıbrıs Türk Milliyetçiliğine Etkileri” ve “Kıbrıs Türk Yerel Müziğine Yansımaları” olarak oluşturulmuştur.

BULGULAR

İngiliz yönetiminde eğitim politikası

Osmanlı idaresinin ardından 1878 yılında İngiliz idaresine geçen Kıbrıs adası 82 yıl İngiliz egemenliğinde kalmıştır. İngiliz egemenliği süresince Türkler ve Rumlar adada birlikte yaşamışlar fakat iki toplumun eğitim yaşantısı birbirinden farklı olarak yapılandırılmıştır. Türkler ve Rumlar farklı okullarda farklı eğitim sistemlerini takip etmişlerdir. Çomunoğlu çalışmasında, İngiliz Yönetimi'nin “eğitim için eğitim” ve “Sömürge yönetimine sadık kişiler yetiştirmek için eğitim” politikalarını uyguladığını tespit etmiştir. 1878 yılında adada 65 Müslüman okulu, 83 Hıristiyan okulu bulunmaktaydı. Ada genelinde Türk öğretmen ve öğrenci sayısı, Rum öğretmen ve öğrenci sayısından düşüktü. Müslümanlara ait sıbyan, rüştiye ve medrese okulları vardı (Çomunoğlu, 2002: 116).

Okulların idaresi İngiliz yönetimine bağlı Evkaf Kurumu tarafından yapılmaktaydı. 1887-1905 yıllarında 4 yıllık olan sıbyan mekteplerindeki eğitim süresi, 1905'ten itibaren 5 yıla çıkartılmış ve öğretim programları ise 1935'e kadar Türkiye ilkökul-ortaokul ve lise öğretim programları ile paralel yürütülmüştür (Dağlı&Gökel, 2015: 750). İngiliz yönetimi okulların merkezi biçimde idare edilmesi amacıyla, 1881 yılında Eğitim Departmanı adıyla bir kurum kurmuştur. Farklı din, dil ve geleneklere sahip iki toplumun merkezi eğitim anlayışıyla geliştirilemeyeceğinin İngiliz Yönetimi tarafından tespit edilmesi sonucunda, Müslüman ve Hıristiyan Maarif Encümenliği kurulmuştur. 1895 yılında ada genelinde eğitimle ilgili kararları yasallaştırmak amacıyla eğitim

kanunu çıkarılmıştır. 1905’de ise “Maarif Kanunu” adıyla yeni eğitim kanunu yürürlüğe girmiştir (Dağlı&Gökel, 2015: 749).

Ada genelinde, İlköğretim yasal olarak zorunlu olsa da uygulamada İlköğretime devam tam anlamıyla gerçekleşmemiştir, büyük köy ve kazalarda lise açılmamış, Türkler Türkiye’nin, Rumlar ise Yunanistan’ın öğretim programlarını uygulamışlardır (Çapa, 2016: 100).

2. Dünya savaşının başlamasından itibaren, 1920 yılında yeni bir kanunla Maarif Encümeni kurularak, eğitim yine İngiliz Yönetimi tarafından merkeziyetçi anlayışla ele alınmaya devam etmiştir. Özellikle öğretmenlerle ilgili alınacak tüm kararlar İngiliz Hükümetinin yetkisinde gerçekleşmiştir. İngiliz Yönetimi merkeziyetçi eğitim yaklaşımını daha çok ilkokullarda üzerinde uygulamış, orta öğretimle ilgili kararları daha serbest bırakmıştır, kızların eğitimine önem vermiş, meslek okullarında tarım eğitiminin verilmesini sağlamıştır (Çomunoğlu, 2002: 188).

1931 yılında *Enosis* yanlısı (Kıbrıs adasının Yunanistan’a bağlanmasından taraf olanlar) Rum devletinin çıkardığı isyan eğitimi de etkilemiştir. Bu etki üzerine aynı yıl içerisinde Sömürgeler Bakanlığınca önlemler alınmıştır. Tüm yetkilerin Vali’de toplandığı bu dönemde eğitimle ilgili alınan önlemlere bakıldığında; adadaki tüm ilkokulların eğitim programları ile disiplininin hükümet kontrolünde olması ve ortaöğretim kurumlarının olabildiğince denetlenmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur. Alınan bu önlemlerle Türklerin eğitiminde de farklılaşmalar başlamıştır (Yüksel, 2009: 165).

İngiliz idaresinin sosyokültürel yapıyı kendi politikaları çerçevesinde düzenleme çabasının başlaması, 1931 sonrası örgün eğitimde ve öğretmenler üzerinde baskıların artması Türklerin varoluş mücadelelerine etki eden faktörler olmuşlardır (Temiz,2009: 639). Kıbrıslı Türk öğretmen 1938 yıllarında “Her gece köy kahvesinde milli roman okurduk, köylü bayılırdı. Kapı pencereleri kapayarak marşlar öğretir, bayrak çeker, törenler yapar, milli hisleri besleyecek şekilde hareket ederdik...” diye anlatmıştır (Nesim, 1987: 315). Başka bir öğretmenin ise aynı dönemleri “Sınıfın kapı ve pencerelerini kapatır İstiklal Marşı’nı gizli söyledik. Bunun yanında hafta sonları okula

İngiliz bayrağı çeker “God save king” (Tanrı kralı korusun) marşını okurduk” (Nesim,1987: 324) ifadeleri Kıbrıslı Türk toplumunun o döneme dair siyasi, politik ve kültürel bakış açılarını ifade eder niteliktedir.

2. Dünya savaşı yıllarından itibaren Türkiye Kıbrıs’taki politik ve sosyal gelişmeleri takibe almış, Kıbrıs Türk toplumunun eğitim yaşantısını düzenleme girişimlerinde bulunarak, adaya gönderilen milliyetçi öğretmenler aracılığıyla Atatürk ve Türkiye’ye bağlılığı ve milli birliğin sağlanmasını hedeflemiştir (Çomunoğlu, 2002: 50). 1960 yılından itibaren Türkiye ve Kıbrıs Cumhuriyeti ile resmileşen ilişkiler milli eğitim politikalarına da yansımış, Kıbrıs Türk toplumunun eğitimi Türkiye ile paralel gider hale dönüşmüş ve bu şekilde devam etmiştir (Gorgoretti, 2020: 159).

Türkiye (Anadolu) etkisi ve milliyetçilik olgusu

Kıbrıslı Türkler Milli Mücadele Döneminde Anadolu’da siyasi gelişmeleri takip etmiş ve Mustafa Kemal’in milli mücadele karar ve ilkelerini desteklemişler ve sonrasında da benimsedikleri bu düşünce anlayışını sürdürmüşlerdir. Türkiye’de Cumhuriyet’in ilanından sonra Atatürk inkılaplarının uygulanmaya başlamasından etkilenen Kıbrıslı Türkler bazı kesimlerin karşı çıkmasına karşın, inkılapların Kıbrıs’ta da benimsenerek

uygulanması için harekete geçmişlerdir, kısa süre içinde Kıbrıs'ta da inkılaplar hayata geçmiştir (Çomunoğlu, 2002: 53).

1925 yılında Kıbrıs'ta Türkiye Konsoloslğunun açılmasıyla birlikte Kıbrıslı Türklerin Atatürk ilke ve inkılaplarını uygulamaya başlaması ve Atatürkçülüğü kabullenmesi hususlarındaki gelişmeler hız kazanmıştır. Yenilikçi (Kemalist) Türkler Atatürk inkılaplarının uygulanması için çalışmalar yapmışlar, İngiliz yönetiminin baskısına rağmen Harf inkılabını Kıbrıs'ta da kabul ettirmişlerdir (Özkul, Özsezer ve Tufan, 2017: 130).

Müzik inkılabı ile Türkiye'de benimsenmeye başlayan batı müziği anlayışı etkileri Kıbrıs'a da yansımış, Türkiye ile olan ilişkilerin gelişmesi ile sanatsal etkinliklerde de artış olmuştur, 1920'li yıllardan itibaren çok sayıda sanatçı adaya gelerek konser vermişlerdir (Keser, 2017: 67). Toto (Karaca) ve Fikriye Hanım Papadopulos Sineması ve Magic Palas'ta konser vermek üzere Haziran 1930 tarihinde adaya gelmiş, keman sanatçısı Sadi Bey ve eşi Eftalya Hanım'ın aynı dönemde Lefkoşa Papadopulos Sineması'nda konser vermiştir. Türk sanat müziğinin unutulmaz simalarından Münir Nurettin Selçuk, Nigar Uuerer, Ahmet Üstün'ün 1930'lu yıllarda yaptıkları ziyaretler ve konserler Kıbrıs adasında Türk müziğinin ve Türkiye kökenli grupların temsil edildiği müziksel faaliyetler arasındadır (Keser, 2017: 68).

Radyonun misyonu

Kıbrıs'ta bilinen ilk radyo istasyonu İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri (Royal Air Force) mensupları tarafından 1948'de kurulmuş olan Kıbrıs Askeri Radyo Servisi'dir (Cyprus Forces Broadcasting Service) (Pirgalı, 2008: 11). Radyo, yayınlarına Lefkoşa'da başlamış, adada görev yapan İngiliz askeri personeline hizmet vermeye yönelik olarak tasarlanmış, bununla birlikte yaptığı İngilizce yayınlarla Kıbrıslı Türklere ve Rumlara da hizmet etmiştir (Dedeçay, 2009: 301-302). KARS yayınlarında İngiltere'nin siyasi ve politik hedeflerine yönelik programlar da yapmıştır. KARS 1949 yılından itibaren haftada sadece iki saat Türkçe yayın yapmış, 1954 yılında özellikle yerel müziğe ve mahalli sanatçılara ağırlık verilen müzik programlarına da yer vermiştir. 16 Ağustos 1960 tarihinde Türkiye, İngiltere ve Yunanistan'ın garantörlüğü altında Kıbrıs Cumhuriyeti kuruluncaya kadar yayınlarını sürdürmüştür. Diğer yandan 1955 yılında ise *Ethniki Organosis Kiprion Agoniston* (Kıbrıslı Savaşçıların Milli Örgütü, EOKA) radyosu faaliyete geçmiştir, bu radyoda Rumca ve Türkçe yayınlara ağırlık verilmiştir (Keser, 2017: 420).

İki toplum arasında çatışmaların başlamasıyla, 1963 yılında Kıbrıslı Türkler KARS radyosundaki görevlerinden ayrılırlar. 24 Aralık 1963'te "Kahraman mücahitlerimizin sesini doğru olarak yansıtacak bir radyoya ihtiyaç vardır" söyleminden sonra Bayrak Radyosunun kurulması süreci hız kazanır (Keser, 2021: 140,141). 25 Aralık 1963 günü ilk kez Bayrak Radyosunda "Bayrak, Bayrak, Bayrak. Burası Türk Mücahidinin sesi" anonsu duyulur. Olağan olarak Bayrak Radyosunun kuruluşundaki ilk amaç Kıbrıs Türk'ünün sesi olmak, birlik ve beraberliğin sağlanmasında bir motivasyon aracı olarak görev üstlenmektir. Bayrak Radyosu yayınlarıyla ulusal birlik ruhunu ve ulusal bilinci yaratmayı hedeflemiştir. Bayrak Radyosu yayınlarına 28 Aralık 1963'te başlamıştır. Bayrak radyosu halkın motivasyonunu yüksek tutmak amacıyla şiirlerin okunduğu yayınları sıklıkla yapmıştır. 1963 yılında Zeki Taner tarafından bestelenen "Mücahitler marşı" Bayrak radyosunda bestelenir bestelenmez yayınlanmıştır, Bayrak Radyosu'nun günlük yayın programı sabah 07.30'da İstiklal Marşı ve Mücahitler marşı ile başlamaktaydı. Mücahitler Marşı kısa süre içerisinde Kıbrıslı Türklerin milli mücadelesinin müziksel sembolüne dönüşmüştür (Gorgoretti, 2020: 147).

Kıbrıs yerel radyolarının yayınlarının yanında Kıbrıslı Türkler Türkiye'den yayın yapan bazı radyoları da dinleyebilmişlerdir. Ankara ve Anamur Radyosu Kıbrıslı Türkler tarafından sıklıkla dinlenen radyolar olmuşlardır. 1957 öncesi ve sonrasında da bir dönem Kıbrıslı Türkler tarafından Türk müziğinin dinlenebildiği tek radyo Ankara Radyosu olmuştur. Kıbrıs'ın Sesi diğer adıyla Anamur Radyosu ise yaptığı yayınlarla milli hisleri ve mücadele ruhunu canlı tutmayı hedeflemiştir. Kıbrıs'ın Sesi Radyosu 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sürecine kadar yayın hayatına devam etmiş, 28 Haziran 1978 tarihinde yayın hayatına resmen son vermiştir (Keser 2017: 55).

Kıbrıs Türk ve Rum toplumları çatışma zamanlarında birbirlerine şarkılar aracılığıyla mesajlar iletmışlerdir, Rumlar *Bekledim de Gelmedin* şarkısı ile meydan okurken, Türkler bu mesaja *bir gece ansızın gelebilirim* diyerek cevap vermişlerdir. Radyolar bu şarkılara karşılıklı olarak yayınlarında yer vermiş, radyo burada iletişim aracı olarak aynı zamanda toplumların arasında devam eden çatışmada bir aktör vazifesini de üstlenmiştir.

Diğer yandan müzik Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) tarafından propaganda aracı olarak kullanılmıştır. TMT milli marşlar ve kahramanlık türkülerinin icrası ve radyodaki yayınlarda yer alması için gerekli girişimlerde bulunmuş, bando takımının kurulması için çalışmalarda bulunmuş, mitingler için Türkiye'den müzisyenler getirtmiştir. Propaganda aracı olarak *Girne'den Yol Bağladık Anadolu'ya* şarkısı ve *Mücahitler Marşı* farklı ortamlarda yayınlanıp söylenerek savaş yıllarında hem bir iletişim aracı hem de milliyetçi hisleri besleme amaçlı olarak kullanılmışlardır (Tamçelik, 2015: 125,126).

Kıbrıs Türk milliyetçiliğinin gelişmesinde siyaset, politika ve eğitim etkisi

Kıbrıslı Türkler özellikle 1960'lı yılların başından itibaren toplumsal kimlikleriyle ilgili olarak Kıbrıslı Rumlar ve İngiliz yönetimi tarafından Kıbrıslı olmamakla nitelendirilmişlerdir. Kıbrıs'ın İngiltere'ye kiralandığı dönemde İngiliz yönetiminin Kıbrıslı Rumlara pozitif ayrımcılık yapmış olması, Kıbrıslı Türklerin köklerine ve kimliklerine olan bağlarının daha fazla artmasına neden olmuştur. Kıbrıslı Türkler yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni bir ulus yaratma heyecanını Kıbrıs'ta da Kıbrıs Türk toplumu olarak hissetmiş ve yansımalarını adada yaşamaya başlamışlardır. 1925 yılında Kıbrıs'ta Türkiye Büyükelçiliğinin açılmasıyla, Atatürk ilke ve inkılaplarının Kıbrıs'ta da hayata geçirilmesi ve Türk bayrağının ve İstiklal marşının kabulü gerçekleşmiştir. Türkiye'de kutlanan milli günler Kıbrıs'ta da törenlerle kutlanmaya başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin izlediği milliyetçilik ilkesi ve Atatürkcülük, Kıbrıslı Türkler tarafından da benimsenmiş ve kabul edilmiştir.

Diğer yandan Kıbrıslı Rumların Helen milliyetçiliğini giderek daha fazla benimsemeye başlaması, Yunanistan'dan adaya gelen öğretmenlerin ve kilisenin Helen milliyetçiliğini aşlamaya çalışmaları, Kıbrıslı Türklerde Türk milliyetçiliğine olan bağlılığı arttırmış, milli kimliğin toplumsal kimliğin önüne geçerek güçlenmesine neden olmuştur. (Öz, 2016: 1263,1264).

Türk milliyetçiliğinin gelişmesi noktasında eğitim ve medyanın da etkisi olmuş, Kıbrıslı Türklerin Türkiye televizyon kanallarını takip etmeye başlamalarıyla Türkiye'ye olan bağlılıkları olumlu yönde gelişmeye devam etmiştir, özellikle eğitim milli birlik duygusunun oluşturulmasında önemli rol oynamış (Çomunoğlu, 2002: 50), öğretmenler, okutulan müfredat ve ders kitapları milliyetçiliğin gelişmesinde oldukça etkili olmuşlardır. Bu değişim ve gelişim Türkiye'den Kıbrıs'a gelen öğretmenlerin okullarda verdiği eğitimle birlikte devam etmiştir. Okutulan ders kitaplarındaki içerikler Kıbrıs Türk milli kimliğinin oluşmasında önemli bir etkidir.

Köy öğretmenleri de Türk milliyetçiliğinin benimsenmesinde önemli rol oynamışlardır. Türkiye’den gelen kitapların kullanılması, Türkiye basınının adaya gelmesiyle Kıbrıslı Türklerin Anadolu haberlerini ilk elden okumaya başlaması önemli etkenlerdir (Öz, 2016: 1281). Köy öğretmenleri okuma yazma bilmeyen halka gazete okuyarak milliyetçiliğin yayılmasına etki etmişlerdir. Kıbrıs Türk basını da yayınlarıyla Türk milliyetçiliğinin benimsenmesinde önemli rol oynamıştır (Öz, 2016: 1282).

İkinci dünya savaşı öncesinde ve sırasında milliyetçilik akımından Kıbrıs Türk ve Rum toplumlari da etkilenmiştir. Milliyetçilik akımının müzik kültürüne etkisi, şarkılar, türküler ve destanlarda milliyetçiliğın işlenmesi olarak gözlenmiştir. Türk milliyetçiliğinin dile getirildiğı müzik kültür yapıtaşlarından biri de destanlardır. Kıbrıslı Türklerin verdiğı mücadele ve savaş yıllarında yaşanan olaylar Türkiye’de yaşayan âşıkların şiirlerine konu olmuştur. Milli duyguları şiirlerinde dile getiren âşıklardan biri de Âşık Mahzuni Şerif’tir. Âşık Mahzuni’nin “Kıbrıs Destanı” isimli eserinde Kıbrıslı Türklerin savaşta verdiğı mücadeleyi anlatmaktadır. Destanda yer alan “Yürüyün Aslanlar” isimli eserde Türk askerine övgü ve moral verici sözler bulunmakta, gerçekleşen harekate gönderme yapılmakta ve savaşta çekilen eziyetlerden kurtularak intikam alma düşünceleri işlenmektedir. Mahzuni destanın ilerleyen bölümlerinde hareketın doğruluğuna dair sözlere de yer vermiştir. Ayrıca 1974 yılından sonra Anadolu’dan göçen Türklerin mehter müziğı dinlediklerine ilişkin belgeler, göçmenlerin milli duyguları ve vatan sevgisine ilişkin hislerini göstermesi bakımından dikkate alınabilir (Çevik, 2015: 59).

Atatürk ilke ve inkılaplarının Kıbrıs Türk milliyetçiliğine etkileri

Rum politikaları karşısında Türk milliyetçiliğinin daha da güçlenmesi için Türkler de eğitim ve özellikle basın yolu ile kitlelere ulaşmaya başlamışlardır. Türkiye’de Cumhuriyetin ilanıyla başlayan milliyetçilik etkisi, Kıbrıs’a da yansımış, Kıbrıs’ta Türk Büyükelçiliğinin açılması ile atılan yeni adımlarla etkisini sürdürmüştür. İngiliz yönetiminin Rumlara ayrıcalıklar tanıyarak, Türkleri azınlık olarak kabul etmesi ve Kemalistlerin Kıbrıslı Türklerle oluşan bağları da Kıbrıs Türk milliyetçiliğinin gelişiminde önem arz eder. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla birlikte Atatürküülüğün Kıbrıs’ta da benimsenmesi için harekete geçen Kemalistler birtakım faaliyetlerle girişimlerde bulunurlar. 1930’lı yıllardan itibaren Atatürk’ün hayatı, ilke ve inkılapları derslerde okutulmaya başlanmıştır, derslerde Türkiye’den gelen kitaplar kullanılmış, Türk tarihi okutulmaya başlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kutladığı milli bayramlar Kıbrıslı Türkler tarafından da kutlanmaya başlanmıştır, törenlerde özellikle Türkiye’de en çok okunan marşlar (10. Yıl marşı, İzmir Marşı) seslendirilmiştir. Türk milli kimliğinin oluşturulmasında atılan bu adımlardan hoşlanmayan İngiliz hükümeti camilere Türk bayrağı asılmasını yasaklamış, milli bayramların kutlanmasını durdurmuş, milli marş söylenmesi ve Atatürk resmi asılmasını yasaklamıştır. İngiliz yönetimi, Kıbrıslı Türk ifadesi yerine kimliğı belirleyici olarak Müslüman kelimesinin kullanılmasını önermişlerdir. Kıbrıs’ta Atatürküülüğü ve yeni Türkiye Cumhuriyeti müzik kültürünü topluma aktarmak amacıyla Halkevleri örnek/model alınarak Halkevi kurulmuştur (Turan, 2020: 240). Milli kimliğin gelişimine etki eden bir diğeri olay ise, 1958 yılında Milliyet gazetesinin Kıbrıs’a Türk bayrağı gönderme kampanyası başlatması, fazlaca sayıda Türk bayrağının adaya ulaştırılmasını sağlamış olmasıdır.

Kıbrıs Türk yerel müziğine yansımaları

Kıbrıs müziği Anadolu, Balkan, Arap, Asya ve Avrupa kültürlerinin bir sentezi durumundadır. Kıbrıs Türk yerel müziği Anadolu müzik kültürünün özelliklerini yoğun olarak barındırmaktadır. Osmanlı İmparatorluğunun Kıbrıs'ı fethiyle Anadolu'dan Kıbrıs'a göçen Türkler beraberlerinde kendi müzik kültürlerini de getirmişlerdir (Azgın, 2015: 79). Kıbrıs Türk yerel müziğinin birçok farklı türüne rastlanabilmektedir; bunlar kahramanlık-epik türküleri, mizahi, manevi ve lirik türler olarak çeşitlenmektedir. Sevgi konusunun işlendiği lirik türde, Kıbrıs ağzı ile söyleyiş örnekleri de görülmektedir. Diğer yandan bazı kaynaklarda karşılaşmaların, benzer müzik ve dansların Balkan kültürünün etkisinde, Zeybeklerin Ege ve Yunan kültürünün etkisinde, sözlü müziklerin birçoğunun ise Anadolu'nun çeşitli yörelerinin etkisinde olduğu şeklinde kesin bulgulara dayanmayan yorumlara rastlanmıştır (Gören, 2015: 33,34). Kıbrıs Türk yerel müziğinde kullanılan çalgılar; Osmanlılardan önce Balkanlar, Arap, Yunan ve İtalyan müzik kültüründe yaygın olarak kullanılan çalgılardan keman ve ud, Osmanlı'dan itibaren ise; davul, zurna, klarnet ve cümbüştür. Günümüzde Kıbrıs Türk yerel müziğinde sıklıkla kullanılan çalgılar keman, ud, tül, darbuka, klarnet, davul, zurna, cümbüş ve Kıbrıs dilli kavalıdır. Kıbrıs Türk halk dansları ise; zeybek, destan, mani, karşılama, sirto, polka, kolamatiano, gleftigo, çiftetelli, arabiye ve kadın oyunlarıdır. Anadolu'da söylenen türkülerden "Dolama Dolamayı" ve "Kız Sana Nişan Geliyor" türküleri Kıbrıs Türk Yerel müziği repertuarında da sıkça söylenen türkülerdendir. Kıbrıs Türk yerel müziğinin Arap kültürü ile etkileşimine ise örnek eser olarak Arap Halit ve Arap Ali Destanlarını gösterebiliriz (Gören, 2015: 30).

Kıbrıs'ın Osmanlı yönetimine girmesiyle birlikte 1570'li yıllardan itibaren Mevlevi müziği adada yaygınlaşmış, Yörük Türkmenlerinin beraberinde getirdiği Anadolu ve Klasik Türk müziği de Kıbrıs Türk müzik kültürü içerisinde yerini almaya başlamıştır. 1974'ten önce de kendisini gösteren milliyetçilik hareketinin ardından Kıbrıslı Türklerin Türkiye'ye bağlılığı artarak devam etmiş, kültürel taşıma (repertuarın aktarımı) ise sonrasında gerçekleşmiştir (Adanır,2015: 110,111). 1960'lı yıllardan itibaren bağlama çalgısı Kıbrıslı Türkler tarafından bazı müzik topluluklarınca kullanılmaya başlanmıştır, bu kullanımın yaygınlaşmasında Türkiye'ye üniversite eğitimi için gitmiş olan Kıbrıslı Türk öğrencilerin bağlama ile tanışması ve kullanmaya başlaması önemli bir etken olmuştur. Ayrıca yine 1960'lardan itibaren Kıbrıslı Türkler tarafından kurulmuş olan müzik gruplarının büyük bir kısmı Türkiye'de icra edilen Türkçe pop şarkıları çalmışlardır (Azgın, 2015: 79,80). 1980'lerden itibaren ise etnik-pop müzik Kıbrıs'ta da her iki toplum tarafından tercih edilip, kabul görmüştür, klasik Türk müziği ve mevlevi müziği geleneği yerini Kıbrıs Türk yerel müziğine ve etnik pop'a bırakmıştır (Adanır, 2015:113,114).

Kamran Aziz'in 1960'lı yıllarda bestelediği şarkılar o dönemde ve günümüzde "Gerçek Kıbrıs Türk Yerel Müziği" olarak kabul edilmiştir (Azgın, 2015: 81,82). Aziz şarkılarında Kıbrıs'ın doğal güzelliklerinden, Kıbrıs Türk kadınından bahsetmenin yanında yazdığı marşlarında da Kıbrıs Türk mücahidinin zaferlerinden, Türkiye'ye bağlılıktan ve Kıbrıs Türk halkının bağımsızlık mücadelesinden söz etmiştir. 1964 yılında kurulmuş olan SILA-4 grubunun şarkıları da Kıbrıs Türk yerel müziği olarak kabul görmektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Müzik savaş zamanlarında bir propaganda aracı olmanın yanında toplumun savaşa dair hislerini ifade etmede kullanılan güçlü bir sanattır Bakbak ve Akçaoğlu (2022: 65) araştırmalarında 2. Dünya savaşı boyunca radyoların, yaptıkları müzik yayınları aracılığıyla bir propoganda aracı olarak kullanıldığını belirtmişlerdir. Türk

milliyetçiliğinin Kıbrıs Türk toplumuna aktarılmasında, geliştirilmesinde ve benimsetilmesinde şarkıların, marşların ve türkülerin gücü yadsınamaz. Milli marşın Kıbrıs Türk toplumu tarafından kabulü, savaş yıllarında bestelenen marşların yansıttığı milliyetçilik ruhu ve savaş propagandasında mesaj amaçlı kullanılan şarkılar Kıbrıs Türk milli kimliğinin ve milliyetçiliğin özümsemesinde önemli roller oynamışlardır. Akkol'de (2016: 38) araştırmasında müziğin bir araç olarak milli kimlik ve milliyetçiliğin propoganda evresinde önemli rol oynadığını belirtmiştir. Türk milliyetçilik akımının etkileri savaş yıllarında doğal olarak artmış, Kıbrıslı Türk besteciler ve müzisyenler eserlerinde daha çok Kıbrıs, vatan sevgisi ve milliyetçilik konularını işlemişlerdir.

1878-1960 yılları arasında İngiliz idaresinde olan Kıbrıs'ta, İngiliz yönetimi Türk toplumu üzerinde toplumsal kimliği baskılayıcı tutumlar sergilemiş, aldıkları kararlarla toplumun yaşayışına etki edici kararlar alarak, bu kararları hemen uygulamaya koymuşlardır. Toplumsal kimlikleri baskılanan Kıbrıs Türk toplumu gerek eğitim yaşantılarında gerekse gündelik yaşantılarında kendi özlere bağlılığı ve bunu devam ettirmeyi sağlayıcı etkinlikler ve düzenlemeler gerçekleştirmişlerdir. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ndeki gelişmeleri takip etme, bu gelişme ve yenilikleri Kıbrıs'ta uygulama yoluyla özellikle Türk milliyetçiliğinin Kıbrıs Türk toplumu içerisinde gelişimi için çalışmalar yapılmıştır. Atatürk ilke ve inkılaplarının Kıbrıs Türk toplumu tarafından da kabulü ve uygulanması Türk milliyetçiliğinin Kıbrıs Türk toplumu tarafından benimsenmesi ve gelişimindeki bir diğer etkidir. Türkiye'de Atatürk'ün öncülük ettiği müzik inkılabı Batı müziğinin toplum tarafından tanınması, Türk müziğinin Batı müziği kurallarına göre işlenmeye başlamasının etkileri Kıbrıs'ta da hissedilmiş ve Kıbrıslı Türk müzisyenler yerel müzik motiflerini Batı müziği sistemine uygun olarak oluşturmaya başlamışlardır. Kıbrıs'a Türkiye'den gelerek konser veren gruplar da Batı müziğinin toplum tarafından tanınmasında ve benimsenmesinde önemli rol oynamışlardır. Ayrıca bu grupların, Kıbrıs Türk yerel müziğinin gelişiminde gerek ezgisel gerekse söz bakımından Türk motifleri ve milliyetçilik vurgusu yapan söz içeriklerinin kullanılmaya başlanmasında kuvvetli etkileri olmuştur.

İlk ve önemli kitle iletişim araçlarından biri olan radyo çatışma yıllarında toplumun birlik ve beraberliğini vurgulayıcı yayınlarıyla kitlesel bir gücün oluşmasında ciddi bir rol oynamıştır. 1948'de Kars'ta ilk radyo yayınları başlatılmış, İngiliz ordusuna yönelik yayınlar yapan bu radyo ilerleyen yıllarda Türkçe yayınlara da başlamış, müzik programlarında Türk müziğine yer vermiştir. İki toplum arasında çatışmaların başlamasıyla Kıbrıs Türk toplumu daha önceki deneyimlerine de dayanarak kurduğu Bayrak Radyosu aracılığıyla yapılan yayınlar toplumu birleştirici ve Türk milliyetçiliği vurgulayıcı nitelikte olmuştur. Türkiye Milli Marşı ve Mücahitler Marşı ile her gün yayınlarına başlayan Bayrak Radyosu günlük yayın akışı içerisinde Türklük, milliyetçilik ve vatan sevgisini vurgulayıcı şiir okumalarına yer vererek Kıbrıs Türk toplumunun milli mücadele ruhunun canlı kalmasına katkı koymuştur. Milli mücadele ruhunun canlı kalmasında bir diğer radyo kanalı olan Anamur Radyosu Türkiye'den yaptığı yayınlarla milli hislerin beslenmesinde önemli paya sahiptir. Milli Marş ve kahramanlık türkülerinin toplum üzerindeki etkisi milli duyguların güçlenmesi olarak karşılık görmüş ve bu sonuç milli mücadeleye olumlu yansımıştır. Akkol'de çalışmasında (2016: 40), milli mücadele dönemlerinde müziğin coşkuyu arttırıcı ve duygulandırıcı etkilerinin şarkılar ve marşların içerdiği doğrudan veya gizli mesajlarla verildiğini belirtmiştir. Bando takımının bu yıllarda kurulması da müziğin Kıbrıs Türk toplumu ile canlı olarak buluşmasını ve marş ve türkülerin birlikte söylenmesini sağlamıştır. .

İngiliz yöntemi tarafından Kıbrıs Rum toplumuna tanınan ayrıcalıklar, bu toplumunun kilisenin de etkisiyle Yunan milliyetçiliğini benimsemesine neden olmuş ve bu da Helenizm'i yayma çalışmalarını başlatmıştır. Bu

gelişmelerin Kıbrıs Türk toplumuna olumsuz yansımaları Türklerin de kendi milli kimliklerini ve aidiyet duygularını güçlendirmeleri açısından etkili olmuştur. Yazılı basın ve eğitim alanında da, Türk milliyetçiliğinin Kıbrıs Türk toplumundaki yükselişindeki etki gerek Türkiye basınında yer alan Kıbrıslı Türklerin mücadelesini konu alan yazılar ve bu yazıların Kıbrıs'ta okuma yazma bilmeyenlerle de öğretmenler tarafından paylaşılması gerekse Türkiye'den gelen ders kitaplarının yine Türkiye'den gelen öğretmenler tarafından kullanılarak okutulması olarak görülmektedir. Milli bayramların Kıbrıslı Türkler tarafından kutlanmasıyla birlikte Türk milliyetçiliğinin benimsenmesinde hissedilen coşku sadece mücadele için değil bundan sonraki zamanlarda da devam edecek olan Türkiye ve Türk kimliğine bağlılığının kutlamasına dönüşmüştür. Türkiye Cumhuriyeti milli bayramlarının Kıbrıs Türkleri tarafından da kutlanmasıyla toplumsal hafızanın canlanması ve törenle birlikte kutlanan günün önem ve anlamının hafızalarda kalıcılığının sağlanması hedeflenmiştir (Aykoç, Ateş & Söylemez, 2012: 300,301). Törenlerde çocuklar ve gençler tarafından söylenen marşlar aracılığıyla dillenen milliyetçilik anlayışı, kutlamalarda bir coşku havası ile birlikte yaşatılmaktadır, böylece birlik ve aidiyet duyguları da tazelenmektedir.

Çatışma yıllarında yaşananlar ve Kıbrıslı Türklerin milli mücadelesi Türkiye'de toplumun farklı kesimleri tarafından destek görmüş ve farklı biçimlerde dile getirilmiştir. Özellikle o yıllarda toplumun hislerini ifade eden kişiler olarak görülen âşıklar Kıbrıslı Türklerle olan inançlarını şiirlerinde, türkülerde ve destanlarda konu etmişlerdir.

1974'ten itibaren adaya göçen Türkiyeli göçmenler "kültürel taşıma" ile Anadolu ve Mehter müziğini dinleyerek kendi müzik kültürlerini bu biçimde yaşatmaya çalışmışlardır. Kıbrıslı Türkler kendi yerel müziklerini yapma ve sürdürmenin yanında Türkiyeli göçmenlerin beraberlerinde taşıdıkları müzikal birikimle de yavaş yavaş tanışmaya başlamışlardır.

Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesi olan Ulusal Kurtuluş Savaşının politik, siyasi ve sosyal etkilerinin Kıbrıs'ta da hissedilmesiyle birlikte Rumların Helenizm ideasına da karşıt olarak Kıbrıslı Türklerin bağımsızlık mücadelesi başlamıştır. Ercan çalışmasında (2019: 182) bu durumu Rumların Helenizm düşüncesine karşı Kıbrıslı Türkler tarafından "Osmanlı" bir profilde kalma olarak açıklamıştır. İngiliz Yönetiminin de sergilediği ayrımcı ve baskıcı tutum Kıbrıslı Türkleri milli kimlik arayışına yönlendirmiştir. Bu arayış Türkiye'ye bağlılık, Atatürk ilke ve inkılaplarını kabul etme ve Türklük ile birleşerek Türk milliyetçiliğini benimsemesine sebep olan en önemli etkenlerdir. Bir başka etken de Öz'ün (2016: 1284) çalışmasında belirttiği üzere Türkiye ve Kıbrıs arasında süreklilik gösteren kültürel ve sportif faaliyetlerin, Türkiye'nin milli politikası olması yanında, her iki ülke arasındaki bağın güçlü kalmasını sağlamış olmasıdır.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Adanır, E. (2015). The Ottoman Legacy. Music in Cyprus J. Samson & N.Demetriou (Ed.). Music in Cyprus içinde (p. 103-116). England: Ashgate Publishing.
- Akgün, S. (2012). 1942-1943 arası dönemde Kıbrıs Türk kimliğinin ilk kurumsallaşma hareketleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 7(3), 127-143.

- Akkol, M. L. (2016). *Türkiye’de müzik eğitiminin sosyolojik çözümlemesi: Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümünde sosyolojik bir araştırma* (Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Aslım, İ., & Keser, U. (2017). Etkili Bir Propaganda Aracı Olarak Kıbrıs Türk Mücadele Tarihinde Anamur Ve Anamur’un Sesi Radyosu. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 17(34), 395-429.
- Aykoç, E., Yamak Ateş, S. & Söylemez, S. (2012). 8. Cilt 1 Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Bildirileri içinde (295-320). Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi. KKTC.
- Azgın, B. (2015). Transforming culture: Traditional music and Turkish Cypriots. J. Samson & N.Demetriou (Ed.). *Music in Cyprus* içinde (p. 77-88). England: Ashgate Publishing.
- Bakbak, A. & Akçaoğlu, T. K. (2022). 2. Dünya Savaşı Döneminde Klasik Müzik ve Müziksel Gelişmeler. *Online Journal of Music Sciences*, 7(1), 42-69.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Çapa, M. (2016). Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yıllarında Kıbrıs’ta eğitim teşkilatı: Kıbrıs Şehbenderi Asaf Bey’in raporu. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 31(1), 99-114.
- Çevik, M. (2015). Aşık Mahzuni Şerif ve Kıbrıs Destanı. *Uluslararası Türk Dili Edebiyatı ve Çeviri Dergisi “Turnalar”*, 17(60), 59-65.
- Çomunoğlu, N. (2002). *Kıbrıs’ ta İngiliz yönetimi dönemi (1878-1960)’nde uygulanan eğitim sistemi ve günümüz Kıbrıs Türk eğitim sistemi üzerindeki izleri* (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Dağlı, G. & Gökel, Ö. (2015). Osmanlı’dan Günümüze Kıbrıs Türk Eğitim Sisteminin Geçirmiş Olduğu Evreler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8,(37) ,747-758.
- Dedeçay, S. S. (2009). Kıbrıslı Türk Kadınının Eğitim Aracılığı Sayesinde Dinsel Taassuptan Sıyrılıp Çağdaş Hak ve Özgürlük Kurallarını Kabullemesi, Cilt II, Lefkoşa.
- Ercan, E. E. (2019). Kıbrıs Türk Toplumunda Milliyetçiliğin Tarihsel Dinamikleri ve Basın. *Etkileşim*, (4), 168-185.
- Gorgoretti, B. (2020). Milli kimliğin biçimlenmesinde müzik eğitiminin rolü. *Anadolu University Journal of Education Faculty*, 4(2), 143-162.
- Gören, Ş. E. (2015). Akdeniz’den Yükselen Bir Ses: Kıbrıs Halk Ezgileri, Tarihsel Gelişimi ve Genel Yapısı. *Porte* (9). *İTÜ Müzik Kulübü Dergisi* içinde (29-35). İstanbul.
- Keser, U. (2017). Genç Türkiye Devleti’nin Cumhuriyet Kazanımları ve Bunların Kıbrıs Türk Toplumuna Yansımaları. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 6(14), 41-83.
- Keser, U. (2021). Kıbrıs’ta Radyoculuk ve Radyocu Kadınlar (1939-1963). *Journal of Anglo-Turkish Relations*, 2 (2), 123-156.

- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- O'leary, Z. (2004). *The Essential Guide to Doing Research*. London: Sage Publications Ltd.
- Öz, K. (2016). Kıbrıs Türk Kimliğinin İnşasında Atatürk İlke ve İnkılaplarının Etkisi. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(5), 1262-1291.
- Nesim, A. (1987). Batmayan Eğitim Güneşlerimiz. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları. Lefkoşa: KKTC
- Özkul, A. E., Özsezer, M. & Tufan, H. (2017). Kıbrıs Eğitim Tarihinde Önemli Bir Müfettiş: İbrahim Hakkı Bey. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 32 (1), 125-153.
- Pirgali, T. (2008). *Kıbrıs Adasında Yayın Yapan Türk Radyolarının 1960–1974 Yılları Arasında Kamuoyu Oluşturmadaki Etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), GAÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Girne.
- Tamçelik, S. (2015). Kıbrıs'ta Türk Mukavemet Teşkilâtı'nda (Tmt) Uygulanan Propaganda Usulleri ve Özellikleri. *Kıbrıs Araştırmaları Dergisi*. 3 (2): 125-145.
- Temiz, E. T. (2009). Kıbrıs Türk Toplumunda Sosyo-Kültürel Yapının Taşınmasında Öğretmenlerin Rolü. *Journal of International Social Research*, 1(6), 634-641.
- Turan, O. (2020) Türk Modernleşmesi'nin Kıbrıs'taki Yansıması: Halkevleri, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 16 (31), 239-270.
- Wach, E., & Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis. *Institute of Development Studies, Practice Paper in Brief* 13, 1-10.
- Yüksel, D. Y. (2009). Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi (1914-1958). *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 8(18), 161-184.